СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 136. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 14-го червня, 1937 VOL. XLV. No. 136. Jersey City, N. J., Monday, June 14, 1937. THREE CENTS

МІСЬКІ УРЯДИ ПРОТИ СТАЛЕВИХ СТРАЙКІВ

МОНРОВ (Мішіґен). — Міська комісія цього міста зажадала від стейтового ґубернатора Морфія проголошення в цій околиці военного стану та вислання сюди національної ґвардії проти сталевих робітників. Комісія каже, що в місті панують настрої проти робітників та що тут легко може прийти до проливу крови.

Ґубернатор запевнив посадника міста, що він змобілізує військо, якщо цього буде треба.

Міська рада Йонґставну, в стейті Огайо, надала посадникові міста повну владу вжити додаткових фондів на роздобуття більше поліції і її узброєння проти страйкуючих робітників.

ҐУБЕРНАТОР ВИРОБИВ ПЛЯН ПОЛАГОДЖЕННЯ СТРАЙКУ.

КОЛОМБОС (Огайо). — Ґубернатор Дейві почав конференції з представниками незалежних сталевих компаній та з представниками страйкуючих робітників.

Він виробив уже плян полагодження такого страйку. Плян має 7 точок, з котрих одна признає Орґанізаційний Комітет Сталевих Робітників.

СТАЛЕВИЙ СТРАЙК ПОШИРЮЄТЬСЯ.

ДЖАНСТАВН (Па.).—Сталевий страйк, що досі обняв 7 стейтів та коло 73,000 робітників, дійшов у пятницю й до цього міста, коли тут вийшли на страйк робітники фабрики Камбрія підприємства Бетлеґем Стіл Корпорейшен.

Точно в 12 години вночі робітники покинули роботу. Деякі робітники лишилися в середині фабрики. Страйк почався спокійно.

ПРОДОВЖУЮТЬ НАДЗВИЧАЙНІ ПОДАТКИ НА ДВА РОКИ.

ВАШИНҐТОН. — Палата послів конґресу постановила продовжити ще на два роки обовязуючий тепер податковий закон, що накладає податки на ґазоліну, білети вступу до театрів, спортові товари та приказує оплачувати лист 3-центовою маркою.

Підчас дебати над цим законом республиканці атакували демократів за розкидання народнього гроша, а демократи відповідали закидами, що републиканці вкривають приходи.

Підчас своєї промови в цій справі конґресмен Фиш з Ню Йорку говорив, що комісія для розсліду ухилів від податків повинна передівсім розслідити, які податки платить президент Рузвелт від своєї так званої фарми в Гайд Парку.

При голосуванню за резолюцію заявилися 230 конґресменів, проти 93.

РУЗВЕЛТ ДАЛІ ЗА КОНТРОЛЮ ЗАСІВІВ.

ВАШИНҐТОН.—Секретар рільництва Водес виступив перед сенатським комітетом для рільничих справ із заявою, що брак реґуляції засівів може принести Америці великі шкоди. Він говорив, що президент Рузвелт далі стоїть за засаду контролі засівів.

РЕКЕТ БИТТЯ ШИБ.

ШІКАҐО. — Стейтова прокураторія попала на слід рекету биття вікон. Цей рекет зібрав від місцевих бизнесменів за останній рік коло 500 тисяч долярів.

Поліція арештувала понад 50 осіб. Каже, що рекет поширяється з Шікаґа на інші міста. Одні рекетіри били вікна, а інші обезпечували крамниці проти биття вікон.

ПОШУКУВАННЯ ВИКРАДЕНОЇ ЖІНКИ БЕЗ СЛІДУ.

СТОВНІ БРУК (Лонґ Айленд). — Всякі пошукування пані Г. Парсонс, що пропала без сліду серед обставин, які дозволяють догадуватися викрадення особи, не дають висліду.

Поліція допитує бувшого чоловіка пані Анни Купянової товаришки пані Парсонс, але ці допити теж не дають вислідів.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ ЖІНКУ ЗА ВБИВСТВО ЧОЛОВІКА.

НЮ ЙОРК. — Поліція арештувала як підозрілу за вбивство свого чоловіка 41-літню Марію Нойез, котрої чоловік, Вилйем Нойез, згинув оноді пробитий ножем.

Пані Нойез сказала поліції, що вона не почувається до вини; мовляв, вона пробувала видерти чоловікові з рук фляшку горівки, а він звалився на ніж, котрий вона схопила, щоб його пострашити.

ПРИЗНАЛИ ТИСЯЧУ ДОЛЯРІВ ЗА НЕОПРАВДАНЕ АРЕШТУВАННЯ.

Апеляційний суд у Ню Йорку признав оправданим рішення нижчого суду, котрим признано $1,000 відшкодування якомусь Ердові Тюксбері за безправне арештування. Арештував його був заряд Французького Касина, коли цей як гість, не хотів заплатити 6 долярів за само місце при столі („ковер").

ПРОДУКЦІЯ НАФТИ В БОРИСЛАВЩИНІ.

Загальна продукція нафти копалень у Тустановичах, Бориславі й Мразниці була в квітні ц. р. 1926.98 цистерни. У порівнянні з попереднім місяцем тут замітне зменшення продукції на 4.49 цистерни. Зокрема дали копальні в Бориславі 477.38 цистерни, в Тустановичах 874 цистерн, в Мразниці 590.49 цистерни. Лапачки й товариства для торгівлі ропою — 15.01 цистерни. Копальні в Східниці дали в квітні 354.24 цистерни, що в порівнянню з березнем (322.1 цистерни) дає зріст з 31.14 цистерни.

ЗГОРІВ У СТОДОЛІ.

В забудуваннях Луки Пони в Млинах, повіт Яворів, вибухнула пожежа, що опісля перекинулася на сусідні забудування. Вогонь знищив на школу Пони стайню й стодолу. У стодолі спав тоді 23-літній його брат Іван. Він згинув на місці. Втрати в будинках є 7,000 зл. Причина пожежі досі не є устійнена.

НЕЩАСНИЙ КУПІЛЬ.

З Варшави повідомляють: В Загжинку перебував на відпустці урядовець почтового уряду в Кракові, Віктор Бандурський. Бандурський купався в Нарві й утонув. Його мертве тіло виловили з води.

ПСТРУГИ, ГОДОВАНІ МЕДОМ.

Японський спеціяліст годівлі риби, проф. С. Наіто, винайшов дуже оригінальну і, як каже, дуже посильну поживу для риби. Це є міщанина пшеничної муки з медом. Риба, годована цею міщаниною, росте скорше й видатніще, як інакше годована, має ядерне, смачне мясо без неприємного рибячого товщу. Крім того така риба знаменито себе почуває; це можна пізнати по живіших красках луски й поплавців. А що найважніше — для годівельника — це те, що така риба тратить немилий рибячий запах, ба навіть заносить потрохи медом. Цікаво, що найкраще і найшвидше вгодовуються на цій медовій дієті пструги.

ГАДЮКА ПОКУСАЛА ХЛОПЦЯ.

На стацію ратункового поготівля у Варшаві привезли 7-літнього Зд. Парушевського, що мешкає в селі Нове Полісся, сохачівського повіту. Цей хлопець ішов з матірю Кампіновською Пущею. Його вкусила гадюка в праву ногу. Лікар ствердив чотири кусані рани. Хвору дитину відвезли до лічниці.

ЖИДИ ДОМАГАЮТЬСЯ ПОМОЧІ АМЕРИКИ ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

Зібраний у Готелю Астора в Ню Йорку Американський Конґрес віднісся до департаменту стейту з домаганням, щоб американський уряд уступився за жидів перед польським урядом.

З НЕЩАСЛИВОЇ ЛЮБОВИ.

Дня 8. травня ц. р. коло 5-тої години рано О. Розевич, господар зі Солукова, повіт Долина, власник коло 30 морґів поля, застрілив з дубельтівки Фердинанда Мілера, що вертався полем від своєї нареченої, з якою мав повінчатися в неділю, 9 травня. Розевич застрілив Мілера під впливом заздрости, бо наречена Мілера була передше кілька літ його любкою. Вбивник по вбивстві зголосився на постерунку поліції.

СПАДЩИНА ТАНЕЧНИЦІ.

В Газі, головному місті Голяндії, покінчили спадкове поступування в справі майна, що його залишила славна московська танечниця, Тетяна Павлова. Давня прімабалеріна царського балету в Петербурзі останні роки життя перебула на обїздах по Америці, Франції, Анґлії та по ріжних краях Европи. Підчас перебування в Газі захворіла нагло й померла. Світової слави танечниця діставала величезні гонорарі за виступи, а будучи з природи дуже ощадною, зложила на контах ріжних банків значне майно. По її смерти виявилося, що її майно є вартости 375,000 долярів. Ця величезна спадщина припаде матері Павлової, що живе в СССР.

ЗБОРИ В РІЧНИЦЮ СМЕРТИ С. ПЕТЛЮРИ.

Дня 25-го травня ц. р., в 11-ті роковини трагічної смерти Головного Отамана С. Петлюри, відбулося жалібне засідання Управи Товариства Допомоги Еміґрантам з України у Львові в присутності членів Т-ва і запрошених гостей. По відкритті засідання присутні вшанували память покійного Отамана повстанням з місць і однохвилинною мовчанкою. Потім Володимир Дорошенко виголосив слово на тему „Головний Отаман Петлюра, як державний муж". Після цього слова забирали голос А. Жук, д-р В. Сімович, і А. Петренко, які, навязуючи до порушеної В. Дорошенком теми, виявили на підстав. особистих споминів про покійного Отамана, великі прикмети Вожда новітньої Української Держави. Засідання мало поважно-врочистий характер.

ПРОЦЕС М. ХОМЯКА В ВЕРЕСНІ.

Дня 25. травня вплинув до суду у Львові акт обвинувачення проти бувшого старшини Галицької Армії, Михайла Хомяка, обвинуваченого за вбивство в листопаді 1918-го року вісьмох поляків. Процес Хомяка призначений на вересень.

АНҐЛІЯ ПЕРЕБИРАЄ ІНІЦІЯТИВУ В ЕСПАНСЬКІЙ СПРАВІ.

Анґлійський уряд перебрав ініціятиву в справі полагодження еспанської горожанської війни і звязаного з нею міжнародного напруження. В першій мірі анґлійський уряд у порозумінні з французьким рішив втягнути за всяку ціну Німеччину й Італію назад до „комітету невтручання в еспанські справи". Проти цього пробував протестувати представник Советів, Майський, жадаючи, щоб цю справу полагодити на повному засіданню названого комітету. Але анґлійські круги зіґнорували це жадання советського представника. Міністер Іден переговорював уже з італійським і німецьким амбасадором і вони віднеслися прихильно до цеї справи.

СТЯТИЙ ТОПОРОМ.

Дня 25-го травня стяли в Кельні 29-літнього Кроппа, засудженого ще 15-го січня ц. р. на смерть за комуністичну діяльність. Засуджений, що намагався в порозумінні з закордонними станцієями Комінтерну покликати до життя нелеґальну орґанізацію в Німеччині, розвивав свою акцію в березні м. р. Комунікат не наводить мотивів, з приводу яких відложили виконання присуду майже на чотири місяці.

УРЯДОВЕЦЬ ЛЬВІВСЬКОЇ ШКІЛЬНОЇ КУРАТОРІЇ ФАЛЬШУВАВ КНИЖЕЧКИ М. К. К. О.

Арештований урядовець 9-тої ранґи львівської шкільної кураторії, Єжи Кінда, був неабияким фальшівником. Він фальшував особисті документи — і на цій основі дістав на поручення міністерства з Варшави посаду у Львові, де працював від лютого ц. р. Дальше він фальшував виказки асекураційних товариств і на цій основі представлявся в Ряшеві й у Варшаві довший час директором та прокурентом найбільших асекураційних товариств у Польщі. Вкінці фальшував щадничі книжечки М. К. К. О. в Ряшеві. М. і. до цифри „7" дописав дві цифри 60 і на цій основі витягнув більшу готівку. Крім того цей „достойник" набирав ріжного роду кавції від всяких людей ніби на те, що виробить їм посаду. Посади їм ніколи не виробив. Сфальшував також векслі на кільканацять тисяч злотих. Одним словом — це був неабиякий пташок!

НЕЗВИЧАЙНА АТМОСФЕРИЧНА ПОЯВА НАД МОРЕМ.

Над берегами Балтійського моря мешканці Карви, Ястшембової Гори, Розевя й Великого Села завважили незвичайну атмосферичну появу в виді двох величезних світляних куль, злучених світляним пасмом фіолетної барви. Ці великі кулі зачали одної хвилини видавати з себе проміні й перемінилися в світляні смуги. Поява тривала коло 20 хвилин і нагло щезла. Цікаве, що в часі цеї атмосферичної появи радіо-відбір був сильно утруднений.

БАЖАВ ОДНОГО ТИТУЛУ — КИЇВСЬКОГО ВОЄВОДИ

ВАРШАВА. — Цат-Мацкевич, редактор виленського „Слова", пише що маршал Пілсудський не був ніколи ідейним вождом польських лівих кол, а добачував у соціялізмі лиш один з інструментів боротьби за незалежність Польщі. Далі пише Цат:

„Що більше: Пілсудський був польським імперіялістом. Замісць вивчити „Капітал" Маркса, волів роздумувати про Жолкевського. Полк. Кутшеба в своїй прецікавій книжці про похід на Київ пише, як то маршал Пілсудський, щоб розбити Росію, хотів створити самостійну Україну і як не доцінив кволости українського національного руху в російській займанщині. Може й так воно було, та здається, що було інакше. Маршал просто хотів Києва не для Петлюри, а для себе; російської Руси не для України, а для Польщі. Не даром його найближчий приятель сказав, що один титул хотів би мати — титул київського воєводи". Польща „од моржа до моржа" снилася тому польському „соціялістові", пише Цат про Пілсудського.

КАТАСТРОФАЛЬНЕ ЗМЕНШЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІҐЕНЦІЇ.

ЛЬВІВ. — Відома письменниця і діячка Олена Кисілевська пише в „Ділі" про те, що щораз менше стає української інтеліґенції. А тепер, каже вона далі, стоїть наше громадянство перед загрозою викреслення українських студентів з високих шкіл, і то з тої простої причини, що наші студенти не мають змоги оплатити приписаних шкільних оплат. Пані Кисілевська радить розпочати негайну збірку по повітах і громадах на допомогу нашій молоді, на стипендійні допомоги, надіючися, що в цій акції допоможе Рідному Краєві й іміґрація.

ДОМАГАЮТЬСЯ НАЗВ У „ПАНЬСТВОВЕМ БЖМЕНЮ".

БЕРЕЖАНИ.—Бережанське повітове староство повідомило заряд „Рідної Школи" у Плавучі Малій, на руки о. Михайла Юхновича, що звертає подання, яке вислано до староства, а це тому, що в письмі не вжито такої назви села, як це приписує розпорядок президента Польщі. А той розпорядок поперекручував цілковито українські назви на польські й тепер польська влада вимагає від українців, щоб вони називали свої села в „паньствовем бжменю".

ПОМЕРЛА ДРУЖИНА ПРОФ. ОГІЄНКА.

ВАРШАВА (Польща). — Померла Домініка Огієнкова, подруга відомого україніста і мовознавця проф. Івана Огієнка. Покійна перейшла всі злидні іміґрантського життя. Але завжди держалася бадьоро. „Ті, що бажають бути вірними ідеалові, мусять бути приготовані до гіршого" — пише о. Петро Табінський у „Ділі", коли згадує покійну, і додає, що саме так думала покійна, котра все своє життя присвятила праці для свого народу і родини.

ЧЕРГОВА МОСКОВСЬКА „СЕНЗАЦІЯ".

МОСКВА.—Американські кореспонденти ствержують, що населення Москви вже так привикло до ріжних подій, що приймає тепер з цілковитою байдужністю навіть такі події як засуд на смерть вісьмох найвищих представників військової влади. Таке можна сказати про смертні присуди, видані військовою колеґією найвищого суду Советів у справі державної зради, шпигунства на користь ворогів народу, саботажів і т. п., яких, мовляв, допустилися 8 советських ґенералів: маршал Тухачевський, А. Корк, І. Якір, І. Уборевич, Р. Айдеман, В. Фельдман, К. Путна і В. Примаков. Всі ці ґенерали, як кажеться в урядових комунікатах, призналися до вини. Нічого більше про самий процес не пишеться, бо все було ведене в цілковитій тайні. Допускають до публичного голосу тільки офіційну советську пресу, яка верещить на ввесь голос, щоб чимскорше покарати нових зрадників смертю та відгрожується, що й надалі не буде ніякої пощади дальшим зрадникам. Можна догадуватися, що Совети закидують цим ґенералам, що вони були в змові з Німеччиною і навмисне ослаблювали советську військову силу, щоб вона, на випадок війни, не могла ставити опору Німеччині. Таке подають урядові советські джерела, не згадуючи імени держави, ні нічого про те, що саме і як ці засуджені зізнавали.

НЕ ОСІБНЯК, А ЗАГАЛ.

БЕРЛІН. — Націсти виступили з гострою критикою проти добродійного католицького товариства за те, що це товариство голосить, що одиниця повинна бути на першім місці в добродійній акції. Націсти твердять, що це противиться їх науції, яка виходить з цеї точки погляду, що й у добродійній акції мусить бути на першім місці добро держави і здоровля нації як цілости.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„УКРАЇНСЬКА МЕНШИНА" В ПОЛЬЩІ

Отто Д. Толишос, заграничний кореспондент „Ню Йорк Таймсу", котрого з вибухом нових антисемітських погромів у Польщі часопис вислав туди на розслід національних, економічних і суспільних умовин, прислав зо Львова предовженну кореспонденцію про поневолення серед словянських меншин під Польщею.

Уже самий факт, що щоденна ґазета в Америці вважає за відповідне містити про цю справу кореспонденцію на три шпальти дрібненького друку та переслати бездротним телеґрафом коло 1,700 слів, показує на політичну й суспільну вагу цеї справи.

Ця сама провідна думка бє з виводів статті. Автор писав її видимо під враженням і під кутом жидівської справи й тому він часто робить порівняння стану жидів у Польщі зо станом інших непольських національностей. Одначе, згадуючи про ті ріжниці, він підкреслює, що „українці, відмінно від жидів, осіли збитою масою на землі й через те їх не можна висадити".

Він говорить про польонізаційні заходи польського уряду й польської суспільности супроти всіх непольських національностей під Польщею, але підкреслює притому зараз, що всі ці заходи мали найменший успіх супроти українців. Цю невдачу польонізаційних заходів Толишос приписує багатству української історичної й культурної традиції, а передівсім свідомості, що Україна була першою словянською державою, та недавній боротьбі за національну незалежну державу. Немалу ролю в тій справі грає ідеал самостійної української держави, що може колись обняти велику територію від Карпат по Каспій, на котрій уже нині живе понад 50 міліонів душ населення, з котрих 37 міліонів це українці.

Вага української справи в Европі й у світі є виплившом передівсім цього змагання до здобуття самостійної української держави. Толишос підкреслює, що галичани дивляться на свій край як на Піємонт, що має обєднати всю Україну. Він каже, що вони всі мріють про великий день, коли вибє година боротьби за цю державу. І він відчув, що ця думка просякає все українське населення Галичини та що вона пробирається вже й в українські землі поза Галичиною, не зважаючи на те, що Польща відділює Галичину штучним кордоном.

З писань Толишоса видно теж, що українська справа була вже предметом преріжних торгів Польщі з сусідніми державами; іншими словами, сама Польща доказала вчинками, що її заходи зробити з української справи внутрішнє польське питання не повелись. Українська справа це важна европейська й світова справа. Ніхто цього переробити не може.

СВОБОДА ДУМКИ В „ТОТАЛЬНИХ" ДЕРЖАВАХ

I.

Хоч назву „тотальна держава" вигадано недавно, то сама думка про „суцільну" державу дуже давня. Власне, тотальна (від латинського „тотус" — цілий, увесь) держава була давніше, ніж держава вільна, ліберальна. Уже фараони в старовиннім Єгипті вмішувалися в господарське і культурне (релігійне) життя своїх підданих. Коли римська держава після народження Христа хилилася до упадку, то також тут, у багатьох цісарів зявилися були „тоталістичні" думки. Дехто з них жорстоко переслідував, наприклад, християн, бо вони своєю вірою виривалися зпід контролі тотальної держави, яка не визнавала інших релігій, крім державної. Деякі римські цісарі заборонили були своїм підданим вільно думати і писати. Вперше на шлях „тотальности" в цім напрямі став римський імператор Тиберій (14—37 по Христі). Він бо звелів учинити позов римському історикові Кремуцієві Кордові. Корд у своїй історії похвалив Брута і Кассія, двох провідників війни римських республіканців проти самовлади Юлія Цезара. Відомо, що Брут і Кассій убили Цезара р. 44 перед Христом. Похвалу республіканцям цісар Тиберій уважав за „образу величества", а тому доля історика Корда була припечатана. Маючи перед очима неминучу смерть, Корд висловив у присутности цісаря свій погляд на вільне слово:

„Мене обвинувачують, високий сенате, за слова, отже я не маю вини у моїх ділах... Мовляв, я похвалив Брута і Кассія, хоч їхнього чину (а про це писало багато авторів) ніхто не згадав без пошани. Тит Лівій... цього самого Кассія і Брута ніде не називає розбійниками і зрадниками держави, а часто говорить про них як про знаменитих людей... Листи Антонія, Брутові промови мають у собі дуже гіркі докори проти Авґуста. Читаються вірші Бібакуля і Катуля, що в них аж кишать образливі вирази супроти Цезарів. Але сам божественний Юлій Цезар і сам Авґуст це стерпіли і не звертали на це уваги, — важко сказати, чи через свою поміркованість чи завдяки своїй мудрости. Бо те, на що не звертаєш уваги, мине; колиж сердишся, то виходить, що ти це визнаєш за правдиве.

„Не буду згадувати про греків, у яких була безкарна не тільки вільнодумність, але навіть розгнузданість; абож, коли хто карав, то за слова домагався собі задоволення словамиж. А проте право оповідати про тих, яких смерть позбавила ненависти або популярности, не було обмежене і не підпадало догані. Чи може Кассій і Брут ще й досі озброєні стоять на Филипійських рівнинах, а я при цім на вічах кличу нарід до громадянської війни? Чи не мають ці люди, що згинули тому 70 років, трохи права на згадку у письменників так, як ми їх бачимо на образах, яких не знищив і переможець? Кожному потомки віддають належну йому честь і коли на мене впаде засуд, то буде досить тих, що згадуватимуть не лише Кассія і Брута, але також і мене".

Корда засуджено, він скінчив життя голодовою смертю. Римський сенат, що був покірним знаряддям імператора, звелів Кордові книги спалити. Письменник, що оповів про нещасливу долю історика Корда, зазначує від себе:

„Тим смішніша обмеженість тимчасових самодержців, які думають, що можна стерти також память прийдешнього віку. Навпаки, через покарання славних людей зростає їх вплив. Чужі володарі або ті, що роблять так саме жорстоко, учинили собі ганьбу, а тим людям славу".

II.

При кінці світової війни, як здавалося, засада „тотальности" остаточно завалилася в цілій Европі, навіть у царській Росії. Але події показали, що на дуже короткий час. Бо вже в кінці 1917 року царську „тотальність" замінено большевицькою. Комуністична партія ще розширила і поглибила „тотальність". Царська влада тільки заборонила писати й говорити в дусі, їй противнім. Большевицька диктатура не тільки забороняє те, що їй не до вподоби, але й приписує, наказує, про що та як мають говорити, писати й думати совєтські громадяни. В господарській царині також большевицька Росія завела тотальність до найдальших меж. Французький король Людовик Чотирнацятий хвалився одного розу: „Держава — це я". Але йому й не снилося, що він міг би кожному селянинові в найдальшім кутку Франції наказувати, що той має сіяти, коли орати і куди возити та складати своє збіжжя. Ленін і Сталін завели „тотальність" також у літературі й мистецтві. Ще Шевченко за царя Миколи I. висміяв „тоталістичні" наміри російської влади, що хотіла, щоб письменники співали „про Матрьошу, про Парашу — радість нашу, султан, паркет, шпори". А ось большевикам удалося здійснити „ідеали" царів. Тепер письменники, артисти, малярі — всі вони „тотально", в один голос, славлять большевицький режім і ганьблять усе, що в дану мить накаже диктатор.

„Тотальність" не обмежилася територією совєтської держави. І в інших країнах знайшлися здібні учні Леніна — Сталіна і їх системи. Чи є вільна наука, вільна преса, вільне мистецтво в Італії? Їх уже давно нема. Нація 40-міліонів вільно не думає. За неї думає „дуче" — Мусоліні. Його слово — закон для всіх громадян Італії.

Гітлер прийшов до влади в Німеччині доперва в 1933 році, але він успішно „доганяє" в напрямі тотальности таких своїх попередників, як Мусоліні. Німець не сміє навіть поздоровитись інакше, як тільки „галь Гітлер". Хто цього не робить, то стає небезпечний для держави". І в Німеччині, як в Італії та в Совєтах, усе життя громадян, навіть подружжя і родинні відносини, кермуються волею диктатора. Наука, мистецтво, навіть їжа — „рівно спрямовона" (ґляйхґешальтет) з наказу диктатури. В СССР релігію і церкву придушено в імя другої, большевицької віри в світову революцію, пятирічку і в „ґеніяльного" Сталіна. В Німеччині, хоч не вдалася спроба провідників навернути німців до старого ґерманського поганства, проте йде уперта боротьба проти протестантської й католицької церкви. Особливо католицька церква — сіль в оці сучасних німецьких диктаторів. Про католицьку церкву Ґебельс каже, що, мовляв, вона загрожує фізичному і душевному здоровлю німецької молоді і т. і.

Глянувши на ці корчі „тотальности", можемо хіба сказати, як мудрий Бен-Акиба: „Все це бувало". **Форми** зміняються, але **суть** лишається однаковісінька.

Р. В.

„БУДЕ АРМІЯ — БУДЕ УКРАЇНА"

У львівськім „Новім Часі" (ч. 112) помістив Петро Сагайдачний роздумування в роковини трагічної смерти **Симона Петлюри.** Сам наголовок статті **„Між самостійністю й соборністю"** вказує, що автор застановлявся над цими проблемами і з цього боку розглядав теж і пок. Петлюру, що, на думку автора, шукаючи в Польщі для України в критичному моменті військового союзника, рятував тим українську державність, але попав тим чином у конфлікт з соборницьким ідеалом Піємонту українського політичного життя, Західньою Україною, або, говорячи виразніше, з Галичиною. З цеї статті хочемо навести те, що автор пише про Петлюру як того, що зрозумів цілу вагу збройної боротьби за визволення України, а разом з тим і вагу своєї армії. І зрозумів це в часі, коли соціялістичний український уряд цеї справи не доцінював і коли правдива, військова оборона України була „трактована по мачошиному". Якжеж тоді поставився до цього С. Петлюра? Про це пише автор таке:

„І тоді, коли всі взаїмно преліцитовували себе запозиченими соціялістично - партійними кличами й програмами, він один з перших відчув вагу оборони держави, ролю власної збройної сили. „Буде армія — буде Україна!" Ця правда стає для нього імперативом. Він, соціял-демократ, іде на такий непопулярний тоді, а то й зненавиджений шлях — іде в армію. Береться за зорганізування збройної сили. Свідомий, що назрівають важливі події, що прийде до збройного зудару, що життя вимагатиме від нас чинної боротьби.

„В якій атмосфері?

„Українського мілітаризму не було — не повинно його бути й далі! Дужої руки нам треба, а не баґнетів! Дужа рука матиме все: і баґнети, й рало, й перо. Замиготіли в очах червоні жупани, кунтуші, запахло димом гармат, свіжою кровю, гнилим трупом. Бунчуки, булави, дипльомати, панидержавці... Кріпак спішить на шляхтича перевернутись, острогами дзеленьчати, нагаєм помахувати. „Не своєї армії нам, соціял-демократам, і всім щирим демократам треба, а знищення всяких постійних армій...!" — писав тоді в офіціозі партії її лідер.

„Наші інтеліґентські верхи були пяні заповідями партійних талмудів. Не протверезив їх і примарний розстріл богданівців московськими кірасірами на Волинському Пості.

„Він не злякався тієї ненависти.

„Українська Військова Рада Західнього Фронту", Військові Зїзди, „Український Військовий Ґенеральний Комітет", Ґенеральний Секретаріят Військових Справ — це терен його праці. А „Кіш Слобідської України" — це його збройний чин.

„Вдягнув сіру шинелю й шапку, свідомий, що тільки власна збройна сила є забороло́м власної державности".

ПРОТЕСТ ПОЛЬСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ, ПУБЛІЦИСТІВ І ВЧЕНИХ ПРОТИ НОВОГО ПРАВОПИСУ.

Уже рік обовязує в Польщі урядово, по урядах і по школах, новий правопис, а щойно тепер 106 польських письменників, публіцитів, журналістів і вчених зголосили проти нього публичний протест та виступили до міністра освіти з внесенням, щоб перевести ревізію нового правопису. Протест підписали м. ін.: Леон Хшановський, Юліюш Ґерман, Вацлав Ґрубінський, Єжи Гулевич, Ярослав Івашкевич, Ірина Космовська, Ст. Мацкевич, С. Наперський, Каз. Прушинський, Вацлав Роґович, Ант. Слонімський, Ст. Іґн. Віткевич, Юзеф Вітлін. Також виленські професори зложили 24. травня міністрові освіти в Варшаві письмо з домаганням, щоб скликав комітет для нової зміни польського правопису.

Пан Пекарчуківський купався з жінкою у морі. Заплив далеко від берега.

— Чоловіче! — скрикнула жінка — не пливи так дуже далеко! Бійся Бога!

— Таж я вмію добре пливати!...

— Та так, одначе ти не обезпечений на життя!

Надія.

— А коли можу надіятися, пане професоре, що мені заплатите?

— Надіятися можете все, вічно.

Михайло Зощенко.

ДОРОГА ЩАСТЯ

Дуже мало людей розуміє, що це таке багатство. Не знаємо майже того щасливого стану, коли чоловік може купити все, що йому сподобалося, коли перепони усуваються йому миттю з дороги, коли може мати все, що йому лише прийде на думку.

Знаємо, щоправда, щось наче багатство. Маємо часом якісь останки давніх достатків. Довідуємося про дивні події, яких джерелом був феральний часто приплив майна.

Наводимо нижче оповідання про купно кохання за гроші та про страшні наслідки цієї трансакції.

Жила собі в Ленінґраді жіночка, дочка багатого інжиніра. Не знати докладно, чи він був інжинір, чи доставець. Це лище певне, що будував приватні доми та забагатів при цьому дуже. Може попросту вкрав.

Словом, забагатів страшно та став скуповувати ріжне лахміття: якісь там килими, образи, лямпи й багато інших річей, часто за величезні гроші. Мав золоті царські гроші, брилянти й сила цінних річей.

Не знати, яка доля стрінулаб його за наших часів. Та він був не дурний і вмів умерти впору. Помер із усмішкою, начеб хотів сказати:

— Хай дурні сушать собі далі голову. Я вспів призбирати гарненький маєточок, який оставляю дочці...

А донечка його була не дуже то приваблива дівчина: ні це, ні те. Ходила, сідала, говорила та їла. До поезії не чула замилування та не грала на фортепяні.

Колиб не мала маєтку, ніхто її не глянув би на неї. Та багатство притягало всіх. Мужчини залицялися до неї. Тричі віддавалася, та не знайшла ні разу щастя. Залицявся до неї навіть доктор, одначе скоро дав собі спокій.

Нараз зявився залицянник що аж гей! Молодий, чепурний інжинір; жінки гинули за ним. Зодягався, нічого було йому закинути. Наперфумована хусточка в кишені. Блискучі спинки й блискучі лякери. А звався Лютик. Став бувати в Олени Григоріївни (так звалася наша геройка): багатство задурманило його. Став залицятися до неї та вкінці питається, чи не схотілаб бути його жінкою.

А дурна дівчина закохалася по вуха з першої хвилини, дріжить із радости й відповідає:

— Хочу бути твоєю навіки.

Пібралися. Інжинір живе собі наче король, пирує пять разів на день, вживає життя та радіє, що зробив таке щастя.

Переселилися до Царського Села до власного дому. Нараз молодий чоловік почув, що жінка йому навкучилася, що пробуджується в ньому щораз сильніша відраза. Життя з нею ставало для нього щораз осоружніше. Тяжко йому було віддихати тим самим повітрям, що вона.

Не був дурний. Не подумав навіть про розвід із жінкою, що сиділа на грошах. Постановив собі надолужити інакше нещасливе подружжя. Почалися залицяння та любощі з ріжними жіночками, гуляння та пяничення. А дома вдавав перетомленого працею, аж так, що надмірна втома вплинула погано на його здоровля та настрій. Став удавати хворого, ходив згорблений, постогнував, плював, спав під двома ковдрами. А виглядав як ходяче здоровля. Вкінці підкупив якогось лікаря, щоб переконав його жінку, що чоловік тяжко хворий, хоч так добре виглядає. Лікар поважно пояснив, що повинна шанувати чоловіка та сповняти його примхи. А найкраще буде для нього, як матиме окрему спальню. Дурна жінка заливається сльозами, ходить навшпиньки, шанує, як може, обожаного чоловіка.

Так пройшли два роки.

Раз відвідав Олену Григоріївну сусід. Звався Федотів, із фаху книговод, дурний та зарозумілий.

Почалася гутірка на ріжні теми. Лютика не було дома. Нараз Олена Григоріївна сказала до гостя:

— Скучно мені. Ходімо до гостинниці. Послухаємо музики, повечеряємо. Видатки беру на себе.

Поїхали до Ленінґраду, поступили до „Асторії". Музика грає. Красата. Килими. Дзеркала. Танцюють елеґантні пари.

Сіли при столику, замовили курята тай розглядаються. Нараз здалося Олені Григоріївній, що їй сниться. Побачила, що її чоловік танцює з якоюсь панею. Не сказала ні словечка, встала та пустилася до дверей, начеб їй нараз недобре зробилося.

А Федотів, як побачив, що лишила торбинку з грішми на столику, не злякався. Бож не втекла. Щонайбільше зїсть курята сам.

(Кінець буде).

НАЙДОРОЩА ВУЛИЦЯ НА СВІТІ

Вулиця Гавді Говк в індійському місті Дельгі.

Хто думає, що найдороща вулиця у всіті є може в Ню Йорку, Парижі чи Лондоні, дуже помиляється. Найбагатіша вулиця є ні в Америці, ні в Европі, лише... в Азії.

Здавен-давна в індійському місті Дельгі є найбільші крамниці з найдорощим крамом у світі. Вузка, крива вулиця в Дельгі, яка нітрохи непохожа на асфальтовані американські або европейські вулиці, скриває більше багатств, ніж якась американська або европейська вулиця.

Ця мала вулиця в Дельгі заслугує на назву „найдорощої вулиці на світі". В низьких крамницях тієї вулиці продають розкішні й дорогоцінні одяги, плащі, накидки й інші річи для індійських магарадж. Тут можна дістати упряж і прибрання для слонів, золоті візки, ріжні покривала й багато інших ріжних річей, які ледви чи можна ще деінде дістати.

В тій вулиці скупчується все найкраще, що виробляє індійський мистецький промисл. Тут є справжні мистецькі твори. Є старинні предмети, які рад би мати неодин світовий музей.

Самособою, заздалегідь постаралися, щоб робітники та службовці, що працюють у тих крамницях, які продають найдорощі у світі предмети, не могли допуститися ні найменшої крадежі.

Щоранку, заки робітник і службовик відійде до праці, кожного з них важать на найточнішій вазі, а так само при відході. Коли когось підозрівають, переглядають його до нага. Ввесь день спеціяльні детективи увихаються по крамницях і вважають на персонал та на публику.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. К., Арнолд, Па. — Таку згадку можна подати тільки тоді, коли буде платне оголошення про пікнік. Повідомить нас, чи даєте оголошення.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДАЛЕКІ МОВИ ЗО СПІЛЬНИМИ СЛОВАМИ.

Страйк візників вантажних возів і обслуги магазинів у Ню Йорку звертає мені увагу на дивну історію слова „магазин".

Кожний українець і кожний американець знає це слово, хоч воно не є ні українського, ні американського походження. До української мови перейшло воно з французької мови й за французьким звичаєм стали українці вживати його на означення складу або шпихліра. У деяких околицях України йому надано зовсім українську форму: гамазея.

У такому самому значінні це слово перейшло й до англійської, а потім до американської мови. І тут теж слово magazine означало: дім, кімнату або місце, в котрім щось збирається.

РІЖНІ МАГАЗИНИ.

Як в українській, так і в англійській мові називали магазином преріжні речі.

Склад жовнірського одіння або амуніції називався в обох мовах магазином. Скриночка на патрони в рушниці або револьвері, з котрої патрони виходять у цівку, називалася в обох мовах магазином. Скринька з матрицами до відливання букв у друкарськім лінотайпі теж називається в обох мовах магазином.

У цей спосіб дві далекі до себе мови, принявши зо спільного джерела одно й те саме слово, примінювали його до тих самих понять.

РОЗІЙШЛИСЯ.

Одначе яких двісті літ тому в Англії вжито цього слова вперше на означення місячника, себто правильного щомісячного видавництва. Місячник називався The Gentleman's Magazine. Цею назвою хотіли видавці підсунути покупцям, що в тім місячнику можна знайти все, чого треба „джентельменові": оповідання, нариси, поеми, статті, тощо.

З часом таких місячників появилося багато, і їх стали називати магазинами. Дійшло до того, що як нині сказати в Америці „меґезін", то слухач звичайно подумає собі, що мова йде про зшиток друкованого паперу, що виходить правильно квартально, місячно або тижнево.

Тимчасом, як сказати це слово українцеві в Україні, то він уявить собі склад річей, мундурів, товару, амуніції, тощо.

НОВІ СЛОВА НА ДОПОМОГУ СТАРИМ.

Як американці й англійці стали під словом „меґезін" розуміти звичайно періодичне видавництво, то на означення складу річей почали вживати інших слів. Деколи вживали старих англійських слів, як: store або warehouse, а деколи позичали слів з чужих мов. Так вони позичили слово "depot", котре перейшло й до української мови.

КЛОПІТ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ.

Свіжі українські імігранти в Америці, почувши слово „меґезін", звичайно уявляли собі склад. Побувши в Америці, пізнавши трохи більше американське життя й запізнавшися з американськими „магазинами", вони, почувши це слово, почали вже уявляти собі зшиток періодичного видавництва.

Через те український газетяр в Америці, пишучи про страйк „робітників у магазинах", знаходиться в клопоті: що подумають собі читачі, прочитавши це? Чи не подумають вони собі, що це застрайкували робітники в американських місячниках?

Через це стає потрібним описувати докладніше, що це за магазини мається на думці, пишучи про страйк робітників у магазинах.

ЗАГОСТИЛО НА НАШИХ ОЧАХ.

Звісно, це вживання слова „магазин" в українській мові в значінню періодичного видавництва зовсім нове. Словник чужих слів в українській мові, виданий О. Скалозубом, і подібний словник д-ра Кузелі й Чайківського, цього значіння слова ще не знають.

Не знала цього слова в цьому значінню до недавна й німецька мова, одначе тепер уже знає, бо в Німеччині вже є кілька місячників, що звуться магазинами.

Пізнають його нарешті вже й українці в рідній краю, а Українська Загальна Енциклопедія до значінь, поданих у словарях чужих слів, уживаних в українській мові, додає ще: „В Англії та Злучених Державах Америки місячник для белетристики, здебільш ілюстрований". Хоча це не зовсім вірна дефініція, всетаки вона близька до дійсности й показує наочно, як це слово вкрадається в нашу поточну мову на наших таки очах.

НЕПРИЗНАНА МОВА.

Звісно, українська мова спершу буде противитися приняттю старого слова в новому розумінню. Почувши це старе слово в новому розумінню, український читач буде заклопотаний. Читаючи, наприклад, речення „помістив статтю в магазині", він здивується: „Хто це містить статті в магазині?" Але він догадається з часом, що це видавництво. Читаючи про це другий і десятий раз, він уже щораз скорше буде догадуватися цього, а потім так до цього привикне, що при читанню цього слова в новім значінню навіть задержуватися не буде.

Дуже можливо, що, пішовши за англійською мовою, в недавньому цьому слову новому значіння, українська мова піде за англійською мовою й у тому, що стане закидати розуміння під тим словом складу річей і пічне на означення такого складу вживати якогось нового слова.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ЙОНКЕРС, Н. Й.

На Рідну Школу.

З нагоди 20-літнього ювилею подружжя громадян Конрада і Параскеві Окаль, який відсвятковано 23-травня б. р. в Українськім Клюбі під ч. 13 Вашинґтон Ст., зібрано на Рідну Школу $14, який вислано до краю через Обєднання.

На зазив підписаного зложили по $1: громадяни Окаль, В. Мандзій, А. Хомяк; по 50 ц.: С. Мартонів, Мих. Фатюк, В. Стасяк, Й. Стасяк, Юлія Кріль, Текля Обух, Олена Шутович, І. Лагойда, П. Верхиянський, М. Шутович, Юлія Бзеняк, А. Стасяк, С. Вовчак, В. Хомяк. І. Юґас і М. Петрик; по 25 ц.: Юлія Маселла, І. Шутович, П. Обух, П. Дюк, І. Нісевич, М. Федьків, п. Варека, І. Фейда, Н. Чолій, М. Дучинський, М. Тхір і С. Федьків.

Василь Мандзій.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться у вівторок, 15. червня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фейт ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори і вирівняти свої належитости. — М. Баран, фін. секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БОСТОН, МАСС.

Пікнік українських націоналістів.

Українські націоналісти впали на добру думку влаштовувати в літі ріжні збірні прогульки в гори, або десь у гарні околиці поза містом і там усі, мов одна родина, забавляються та відпочивають, не забуваючи рівночасно про організаційні справи, про громадські обовязки, що відносяться до нашого тутешнього життя в Америці, а таксамо до життя наших братів у рідній краю.

В нашій місцевости злучені відділи ОДВУ, з Бостону, Масс., і з Менчестер, Н. Г., та відділ МУН з Сейлем, Масс., рішили також уладити величавий пікнік в Пібоді, Масс., на Проктор Кросінг, Лавел ст. Цей пікнік відбудеться 27 червня ц. р. Організації, які взялися його перевести, стараються, щоб він випав якнайкраще та щоб став серед роду націоналістичним здвигом у нашій околиці. Тому згадані товариства запросили всі інші національно думаючі товариства з наших околиць, як братства, сестрицтва, парохії та Союзові відділи.

Того дня заряд приготовляє багату програму, в якій виступлять хори з Бостону й Менчестер, а молоді націоналісти виступлять з танцями. Крім того готовиться багато інших приємних несподіванок на той день, щоб гості могли якнайкраще провести час, а також щоб морально скористали. Запрошені бесідники виголосять відповідні промови. Будуть також орхестри і загальні танці для всіх, що люблять танцювати. Увесь прибуток з того дня піде очевидно на народні цілі. Тому комітет запрошує всіх до численнішої участи. За точним дороговказом просимо слідити в окремім оголошенню „Свободи".

ТОНТОН, МАСС.

Лемківський пікнік.

Кожного щирого українця тішить хочби найменший прояв нашого народнього життя. А тимбільше тішить нас пробудження і скорий поступ у національній свідомости наших братів лемків. Були часи, що наші лемки давали одурюватися ріжним прислужникам Москви і Варшави. Та прийшли нові часи, період чинної боротьби українського народу за свою волю. Зараз по світовій війні наш нарід навіть зумів відбудувати на короткий час свою державу та був би навіть вдержав її до нині, якби не захланні вороги, що хмарою посунули на нашу молоду державу. Та хоч наша молода держава впала, то наш нарід побачив, що таки краще жити у своїй власній державі, ніж у неволі ляцького, або московського наїзника. Це дало великий підйом для наших широких мас, бо за короткий час існування своєї держави вони зуміли оцінити вагу тієї держави.

Правда, є в нас ще до нині групи, які не вірять в існування своєї держави, які думають, що ми занадто слабі, щоб відзискати наші землі, але тих людей стає чимраз менше. Бойовий клич українських націоналістів, що відважно кидають визов до боротьби нашим наїзникам, захоплює щораз ширші українські маси. Цей націоналістичний дух пробирається також до наших братів лемків, даючи тим ще один доказ, що ми всі є сини одного народу. Український національний клич лунає нині однаково по всіх частинах наших земель.

Наші лемки починають скоро організуватися, творити такі самі організації й інституції, які мають галицькі українці. І роблять це вони не тільки в рідній краю, але й тут в Америці. Тут наші брати лемки нарівні з усіми нами та разом з нами творять громадське життя, цікавляться старим креєм, і то не тільки своєю зеленою Лемківщиною, але також загально українськими справами, такими, як визвольна боротьба. В українськім національнім русі, подібно, як у наших тутешніх Союзах, лемки починають відгравати одну з передових роль. І те явище ми повинні з радістю приймати та ним радіти.

Такі гадки насувалися в часі відвідин лемківського пікніку, що відбувся 23 травня в Тонтон, Масс. На той пікнік зїхалося велике число громадян з ріжних міст в околиці, як Бостон, Сейлем, Вунсакет, Провіденс і т. д. Пікнік цей відбувся не тільки у веселому настрою, але й у свідомому українському національно-чинному дусі. Крім того з цього пікніку прийшла гарна сума, яку призначено в цілости на народні цілі. Треба підкреслити, що комітет дуже добре вивязався зі свого завдання. До комітету входили гром. Рак, голова; К. Одіяр, секр.; П. Хомяк, касієр. Цей лемківський комітет багато зробив тут в околиці для освідомлення лемків у національних справах.

Н. Давискиба.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Величава українська маніфестація.

Заходом окружної управи О.Д.В.У. в Шікаґо відбувся у нас Четвертий Націоналістичний День, в неділю, дня 30 травня б. р., у великім городі Гармс Парку. В городі зібралося коло 2,000 людей, щоб своєю участю причинитися до звеличання Дня, а тим і причинитися фінансово до успіху в користь визвольної боротьби.

Окружна управа О.Д.В.У. доложила зі свого боку всіх зусиль, щоб „День" відповідно наперед розголосити, бо в Америці „адвертайзмент" таки помагає. Участь у „Дні" взяли також націоналісти з Дітройт під проводом п.п. І. Ващука та Скворня; і з Клівленду з головою окружної управи І. Поповичем на чолі. Дітройтські і клівлендські гості виголосили до шікаґовських українських громадян гарні привіти та додали їм охоти до посиленої праці на раз уже вибраному шляху.

Четвертий Націоналістичний День у Шікаґо відкрито польовою Службою Божою в 11-тій годині рано. Службу Божу відправив о. д-р Онуфрій Ковальський при асисті німецького священика. Ціла полева Служба Божа, як також програма Дня, були передані через мікрофон і розголосні труби до всіх закутин городу. Парохіяльний хор церкви пресв. Богородиці зі Савтсайд під проводом п. Яґелла співав Службу Божу.

По Службі Божій запрошено всечесних отців духовних і гостей з Клівленд і Дітройт на обід до столової, що була під зарядом „Дочок України", відділу О.Д.В.У. ч. 54.

В пополудневій програмі атракцією був недавно зорганізований Хор Українських Націоналістів під батутою свого вчителя п. Юрченка.

Треба дивуватися, що за такий короткий час (два місяці) хор зумів добре вивязатися із на нього наложених завдань. Молоденький скрипак п. Боднарчук чарував присутніх своєю грою, а щойно прибулі з України браття Мельники відспівали як дует досі незнану в Америці народню пісню про Біласа і Данилишина. Реферат з нагоди Дня виголосив голова шікаґовських молодих націоналістів, п. Іван Коґут.

На святі був також присутній відпоручник материнного Т-ва „Просвіта" у Львові, п. Михайло Дудра, який у своїй півгодинній промові представив нам образово цей великий біль, який іде тепер на Лемківщині за душу українського селянина. Представив він теж український стан посідання на Лемківщині та величезні зусилля „Просвіти" в цьому занедбаному українському пограничному куточку землі. Зазивав він нас до помочі бідній, одначе гарній і завзятій Лемківщині.

Святочну програму закінчено вибором королеви популярности і двох дружок.

Королевою популярности по переведенім обчисленню бальотів проголошено панну Марію Демко, а дружками панни Попадюк і Юрчак.

Шікаґовська американська преса принесла звідомлення про „День", а часопис „Шікаґо Геральд енд Екзамінер" вислав на місце „Дня" спеціяльного репортера і фотографа, який зняв знимку королеви популярности, що її поміщено на першій сторінці цього часопису разом зі звідомленням про „День". Відспіванням „Ще не вмерла Україна" закінчено концертову програму.

Одначе вільні забави молоді тревали до півночи, а орхестра п. Шкварка приграввала до танців.

Тільки про „Націоналістичний День" із загального боку. Щодо реальних успіхів, то крім цього, що на „Дні" було дуже багато молоді (а це успіх неабиякий!), сама імпреза мала великий матеріяльний успіх. По обчисленню гроші будуть вислані знаному нам дорогою на визвольну боротьбу, про що буде в свій час оголошено в українських часописах.

Степан Куропась.

ВОЗДУШНА ПІХОТА

Воздушна піхота — це є витвір найновіших часів. Творити воздушну піхоту почали москалі, а дальше над тією справою почали призадумуватись й інші армії, як французька, німецька, американська, чеська і т. д. Коли в Советах та справа роздута пропаґандивно до небувалих розмірів і значіння, то европейські військові фаховці підходять до неї трохи основніше, не з точки погляду несолідної пропаґанди, а з розумінням діла. Вони узглядняють притому не лише досвіди військових маневрів, що дуже далекі від воєнної дійсности, а й досвіди, зібрані в часах світової війни. Тепер студіюють проблеми воздушної піхоти, її тактику, оборону перед нею, її організацію та її вишкіл.

В часі світової війни часто висаджувано з літаків за ворожим фронтом шпигунів, а на палестинському фронті навіть невеличкі групи людей, які висаджували в повітря водопроводи, залізниці та ушкоджували лінію звязку. З того напрошується висновок, що висаджування з літаків поодиноких агентів є доцільне лише в свойому краю, занятому тимчасово ворогом, а висаджування груп людей з метою роблення саботажів доцільне лише в ворожих краях. Аґенти — це цивілісти, що ховаються перед ворогом і слідять його та підшукують собі серед місцевого населення відповідних помічників. Групи, висаджені для певних завдань, таких помічників мати не можуть.

Щоб висадити з літака чоловіка, треба, щоб літак присів, або щоб чоловік вискочив з нього з легкопадом і дістався на цемлю. Для остановлення літака треба відповідної площі. Її літак відкриває в часі лету, але йому важко буде перевірити, чи площа рівна. Якщо летун не доглянє якої нерівности, то може пропасти і сам літак і люди в ньому. Висаджування аґента ворог не буде заскочений, бо трудно припустити, щоб він не добачив присідаючого літака. Літак жеж мусить летіти і присідати в день. Теж саме відноситься і до висадження групи людей для виконання певних завдань. Коли аґент залишається на місці довший час і літак зараз же по його висадженні відлітає, на групу людей він мусить чекати. Отже обект, що його треба буде знищити, мусить бути недалеко від місця остановки літака. Ворог буде літака шукати і візьме його під обстріл і може легко знищити. Якщож навіть пожертвується людей, висланих для виконання завдання і літак зачасу втече перед ворогом, то вся акція не буде для ворога несподіванкою, бо він помітить літак і його присідання та приготовиться на всякі можливі саботажні акти.

Трохи інакше стоїть справа, коли чоловік вискакує з літака легкопадом. Він може зробити це нічию чи десь на невидному місці, ближче чи дальше від обекту, який треба розсідити чи знищити. Він зможе добре розвідати свій обект, підійти до нього нічию чи днем та підібрати час акції так, щоб вона заскочила ворога та нанесла йому дошкульну втрату. Нпр. висадити міст тоді, як через нього буде переїздити військовий потяг з людьми чи воєнним матеріялом. Дальше такий чоловік чи ґрупа мусять у згори означеному часі бути на певному умовленому місці, щоб літак їх забрав назад. Відповідними сигналами він може показати свому літакові місце пристанови. Звичайно такий літак мусить мати свою воздушну охорону. Він скоро спрясідає на землю, забирає призначених людей і втікає, заки ворог вспіє зорієнтуватись. В повітрі він буде безпечніший, як на землі, бо буде стояти під охороною своїх бойових літаків, які весь час будуть над ним кружляти.

Нинішні літаки і легкопади вже досить добре розвинені і треба припускати, що в будучій війні десантні акції з літаків будуть часто примінювати. З другого боку, кожний буде старатись охоронити свої воєнні обекти перед несподіваним наскоком ворога, як також буде слідити за всіми принагідними для останови літака площами. Це буде своєйого роду наступ і оборона і передбачити, що буде мати перевагу, нині важко.

Воздушної піхоти в світовій війні не було. Отже, все те, що відноситься до неї, є витвором новіших повоєнних часів. Це є виключно теоретичні міркування або досвіди з маневрів, що далеко відбігають в умовах праці від фронтової дійсности. Маневри показали, що повітреві десанти є технічно можливі до переведення. Нпр. москалі в Білорусі висадили в часі 10 минут з літаків 170 км. за фронтом 1,200 людей з 150 важкими кулеметами на 18 легкими гарматами. Такі експерименти вони робили частіще і в Московії і в Україні при кожній нагоді і так захопилися цією справою, що створили навіть окремі формації воздушної піхоти в силі коло 60,000 людей. За деякими даними з преси Москва задуме довести корпус воздушної піхоти до сили 100,000 людей. Резерви до цього корпусу вишколює Осавіохем. За пресовими даними є вже вишколених коло 600,000 легкопадистів. Тут одначе треба відмітити, що самий скок з легкопаду з вежі, ріднше з літака, це ще не бойовий вишкіл воздушного піхотинця. Отже московську цифрову резерву легкопадистів треба розглядати як пропаґанду, а не фактичну силу воздушно-піхотного корпусу.

(Кінець буде).

Конопелька та Копитко говорять про бізнес.

— Бачиш — каже Конопелька — найважнішу ролю в бізнесі відграє реклама. Дам тобі приклад: Як гуска зносить яйце, то сидить тихо. Як курка зносить яйце, то голосно кудкудакає. Який з того наслідок? Гусячих яєць, хоч вони більші, ніхто не купує, а на курячі все є великий попит!

ВАКАЦІЇ ЦЕ ПОМІЧ ЗДОРОВЛЮ

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Тільки те має вартість, що вложено у вакації, тому, що річні вакації можна прирівняти до банкового конта. Хто перетягне депозит, то знак, що коло нього біда, а таксамо хто надуже вакацій, тому це некорисно відібється на здоровлю.

Кожна людина повинна брати собі вакації, але не треба забувати, що це час відпочинку, зміни окруження, або теж зміни дієти. Вакації повинні бути спочинком тіла й ума, а не порою для гулящого життя, напруження або втрати спання. Людина, котра заховує спокій та поводиться умірковано, найбільше скористає з вакацій; а хто цього не придержується, той звичайно більше собі вакаціями шкодить, як помагає.

Для мешканця міста кілька тижнів на провінції, у горах чи над морем, скріпить його організм. Перебуваючи по части під голим небом, віддихаючи чистим і свіжим повітрям, споживаючи добірний корм, виконуючи всі тілесні вправи помірковано та висипляючись по вісім годин кожної ночі, людина приберe собі здоровля та силу і повернеться до праці з відновленою енергією й охотою.

Є вказане, щоб підчас літа уникати сильних промінів сонця між 12 і 4 годиною пополудні. Уникати соняшного попечення, остерігатись від їдовитих ростин. Всі укушення комах треба старанно змивати та запускати лікувальними середниками.

Вибирайте готель, табор чи яке інше місце на вакації, де вода одобрена стейтовими зарядами здоровля, де вживається тільки пастеризованого молока, де вікна захоронені сітками. Держіться осторонь від мочарів. Хто з невеликою увагою буде придержуватись цих вказівок, того вакації будуть пожиточні та здорові.

Постарайтесь про те, щоб цьогорічні вакації дали вам великі дивіденди щодо здоровля.

ФЛІС.

КРАЇНА ЩАСЛИВИХ ЛЮДЕЙ

Природні багатства.—Краса природи.

Швеція, гарна країна на півночі Европи, від 1814 року не знала, що це війна, тому могла всю увагу звернути на культурний розвиток. В ніякій европейській країні життєві вимоги не є на такому високому ступні, як у Швеції. Для чужинця з нижчою валютою щоправда в Швеції трохи задорого. Швед сам того не відчуває, бо робітнича винагорода та платня службовиків зовсім пристосовані до життєвих вимог. До того ще треба згадати, що в тій країні нема безробіття. Для приїзду чужинців до міст є великі труднощі. Кожний чужинець мусить при вїзді до міста підписати посвідку, що обовязується не займати ніякого становища. Так Швеція старається боронити свій ринок праці.

Багатство Швеції є передівсім у її великих лісах і покладах руди. Найважніший промисл Швеції це: деревні вироби, сірники, сталеві й залізні вироби, паперовий промисл і телефони. Лиш Америка, Англія та Німеччина можуть сьогодні конкурувати в цій промисловій царині на світовому торзі зі Швецією.

Швеція може теж багато почванитися природньою красою. Найцікавіша шведська провінція це Далярма, яку звуть „Серцем Швеції". Лежить ця провінція в середущій Швеції, а має зовсім оригінальне населення, яке ще носить народню ношу. Далярма це батьківщина короля Густава Вази, освободителя Швеції. Північна частина Швеції це Ляпонія. Самі ляпонці не є шведи, лише монголи. Живуть кочовничим життям. У Швеції живе меньше-більше 6,000 ляпонців, одначе більше їх живе у Финляндії. Також інші провінції Швеції дуже гарні.

Гемсельд, шведський домашній промисл.

Як усюди, так і в Скандинавії, головною у Швеції, видно вплив раціоналізації та стандаризації при виробі предметів щоденної потреби. Вплив американізаму не є замітний мабуть у ніякій іншій країні так дуже, як у Швеції.

Струею, що бореться із матеріялізацією життя у Швеції, можна назвати рух „Гемсельд", який старається довести до того, щоб оплачувався домашній ручний промисл.

Найсильніше розвинувся „Гемсельд" у виробі ручно тканих матерій, із гарними прикрасами.

У провінції Далярма є школа ручного ткацтва в Сетергленгтані, недалеко Лександу над Сілянським озером. Тут вчаться того промислу молоді дівчата.

Як живе шведський міщанин і селянин.

Швеція країна багата та щаслива, економічне життя все розвивається і зростає, саміж шведи щасливі та вдоволені. І мають чого бути вдоволені та веселі. Вони наче вже у крові мають, щоби після совісно та добре виконаної праці відпочати та забавитися: провадять вільний час у товаристві, на забавах, у театрі, кіні, слухають концертів найкращих світових мистців. Тому то у Швеції день ділять точно на дві частини: 1) на час праці та 2) на час відпочинку й забави. Цей поділ точно виконують і в місті і на селі! І шведський селянин кінчить щоденну роботу зимою коло пятої, в літі коло шестої вечором. І коли є найбільше праці, в часі жнив, шведський селянин кінчить працю в 6 годині вечором. А йому це приходить легко, бо в роботі послугується найновітнішими машинами та найпрактичнішими способами так, що всю працю ділить між стільки робучих сил, що праця дійсно може скінчитися в 6 годині.

Робітник, селянин, службовик, торговець — усі вони працюють дбайливо та щиро, бо знають, що час праці ормежений та що їх після совісно виконаної праці жде відпочинок, розривка. Тоді могтимуть дбати про власні справи, читати часописи та книжки, слухати викладів, брати участь у дискусії над важними справами, в яких збільшується їх знання, відпочиває тіло, нагромаджується енергія для завтрішньої праці.

І справедливо може сказати швед, що не можна знайти другої такої країни щасливої як його батьківщина. Ба, шведи мають навіть пісню, яка кінчиться замітним окликом, що повторяється наче рефрен:

— Що ми, до чорта зробили, що нам є так добре?!

ЛЕГКОПАДИ РЯТУЮТЬ ЖИТТЯ...

Не кожний винахід був відразу досконалий. Треба його ступнево уліпшувати, щоб став такий, щоб його можна було безпечно вживати.

Згадаймо легкопад, прилад, який уможливлює летунові рятуватися від смерти, коли літак зіпсувався підчас лету, або запалився наслідком вибуху бензини.

Виглядає воно дивно, одначе це правда, що одним із перших конструкторів легкопадів був італійський маляр і винахідник Леонардо да Вінчі (1452-1519). Да Вінчі, коли робив такі спроби, самособою, не мав на думці лише легкопади, але передівсім хотів придумати апарат, яким людина моглаб літати, бо тоді ще техніка в цій ділянці не могла похвалитися такими тріюмфами, як сьогодні. Винахідників, ґеніїв радше висміювали, називали божевільними. Та як зчудувався світ, коли 1777 року зіскочив щасливий конструктор бальону, один із братів Монгольфієрів, із бальону при помочі легкопаду та щасливо опинився на землі.

В 1912 році задумав багатий жіночий кравець у Парижі, Франц Райхельтс (з роду німець), зробити легкопад, який не був би залежний від бальону чи літака, себто, щоб не був до нього прикріплений, лише безпосередньо до летуна. Його легкопад, зложений, виглядав як частина одягу, причеплена на плечах, а коли летун розпостер рамена — легкопад отвирався. Випробував його багато разів на манекінах, вкінці й сам рішився скакати з ним. У місті Жоанвіль зіскочив із дому, високого 300 стіп, і осів щасливо на соломі, яку для безпеки підстелили...

Четвертого лютого 1912 року рішився Райхельтс скакати при помочі свого легкопаду з Айфлевої вежі, з першого її поверха, що є на висоті яких 200 стіп. Це йому не вдалося. Наслідком вітру легкопад обвинувся довкола тіла Райхельтса і він упав із такою силою на замерзлу землю, що до кількох хвилин помер.

Технік, що був при тому, впевняв, що Райхельтс був би не згинув, колиб був скакав із третього поверха вежі, бо легкопад мав був би тоді час розвинутися.

Сьогоднішній легкопад став самозрозумілим причандалом кожного летуна. Та теперішні легкопади багато інакші ніж легкопади Леонарда да Вінчі чи Монгольфієра, а навіть і Райхельтса. Вистане, щоб пільот, чи подорожний у повітроплаві потягнув за перстень безпеки, коли вже є в достаточній віддалі від загроженого літака, а легкопад отвориться і опадає спокійно на землю.

Та винахідники йшли ще далі.

Сидите на сидженню одного з великих комуникаційних літаків, яких уживають летунські компанії на далеку віддаль, наприклад для перелету понад Атлянтійський або Тихий океан. Подивляєте внутрішнє уладження літака, мягкі подушки, на яких вигідно відпочиваєте. А вeж ті вигідні сидження служать і до чогось зовсім іншого — не лише для вашої вигоди. Переконаєтеся про те лише тоді, колиб притрапилося нещастя. Пільот наприклад несподівано переконався, що мотори зіпсувались і літак починає опадати на землю... В тій хвилині потисне ґудзик і ваше гарне, мягке сидження нараз змінилося. Покажуться отвори, крізь які мусите — а про те вас передтим напевно докладно повчать—простягнути руки. І ледви ви так вчинили, вже вчуєте, що тратите ґрунт під ногами...

Щойно тепер зрозумієте, що ті сидження з вигідними опертями, то саме були легкопади, які вам у хвилину несподіваного нещастя врятували життя.

Може ще діждемося такої хвилини, що придумають легкопад, який урятує не лише залогу, а й сам літак. Сьогодні це мрія, а завтра вже може бути дійсність, бож живемо у столітті чудес техніки, коли ніщо не є неможливе.

А потім прийде сумерк залізниць і кораблів. Не дивота: час чим далі, тим дорожчий, а в будуччині його ціна буде ще дорожча. Тому легкопад, спаситель не лише людей, а й машин, легкопад будуччини вбе нинішню комунікацію по землі і по воді.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

КЛІВЛЕНД, О.

Зо срібного весілля на Рідну Школу.

Дня 23. травня б. р. відбулася забава з нагоди срібного весілля громадян Івана й Петронелі Ольхових. При забаві гості не забули і за Рідний Край та на зазив старости Ф. Ольхового зібрали Марія Шалапій і Юлія Бзділь на Рідну Школу $8.05, які вислано до Обєднання. Жертвували: О. Шалапій $1.20; по $1: П. Чайка, Ф. Ольховий, І. Ольховий, П. Шаймер (словак); І. Бзділь, І. Касіян 50 ц.; Т. Кравець і М. Котла по 25 ц. Дрібними 85 ц.

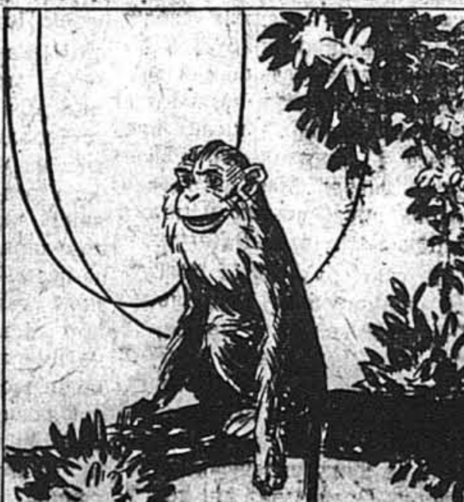
Юлія Бзділь.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ

(39)

Втім рев дикого звіра роздався знов, але вже зовсім виразно десь недалеко них. Нкіма нервово обійняла шию Тарзана: „Ось бачиш, друже Тарзане", промовила вона: „я властиво настрашилася цього звіра. Це він недавно ревів, а тепер він підходить до нас чимраз ближче". Стадо малп, що оподаль танцювали по гиляках, тепер знов почало скажено верещати.

Тарзан звернувся до них і заговорив: „Не бійтеся мене, я ваш приятель". Малпи мов від чародійної палички відразу змовкли. Після кількох секунд цілковитої тиші провідник малп відповів Тарзанові тою самою малпячою мовою: „Ні один чоловік не є нашим приятелем". Тарзан зрадів, що вони його розуміють. Тепер він рішив за всяку ціну з ними заприязнитися.

„Я вам докажу, що я ваш приятель", почав знов Тарзан. „Я вбю того звіра, якого ви так боїтеся". Малпа жалісно запищала: „Сута сильний звір. Сута вбив моїх дітей. Чоловік може вбити Суту залізним дрючком з дулом. Ти не маєш залізного дрючка". „А я все-таки вбю Суту, хоч не маю залізного дрючка", відповів з переконанням Тарзан.

Тарзан фактично не знав, що означає Сута. Такої назви не вживали малпи африканських нетрів. Та він був певний, що Сути не страшніщі від африканських леопардів, чи навіть тигрів. А з тими звірами він нераз зводив побідну боротьбу. Тому тепер він закликав на малпи, щоб вони показали йому Суту. По гиляках вони всі поскакали туди, звідки роздавався рик звіра.